

Täysistunto

Torstai 19.11.2015 klo 16.01—19.47

3.1. Suullinen kysymys EU:n turvatakuista (Antti Rinne sd)

Suullinen kysymys SKT 52/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Rinne.

Keskustelu

16.03 Antti Rinne sd: Arvoisa puhemies! Terroristien tuhoisat iskut Pariisissa viime perjantaina tappoivat yli sata ihmistä. Daesh-terroristien iskut Euroopan sydämessä jättivät jälkeensä uhan ja pelon ilmapiirin ihmisten mieliin. Vielä tässä yhteydessä pahoittelut uhrien omaisille.

Ranskan presidentti totesi tuoreeltaan maan olevan sodassa ja esitti eurooppalaisen yhteisvastuulausekkeen käyttöönottoa. Arvoisa pääministeri, Suomen laki ei tällä hetkellä mahdollista Puolustusvoimien osallistumista tämän yhteisvastuulausekkeen toteuttamiseen. Kysyn: Miten arvioitte yhteisvastuulausekkeen merkitystä Suomelle ja koko Euroopalle, ja miten tässä Puolustusvoimia koskevan lainsäädännön uudistamisessa tullaan ottamaan tämä asia huomioon? Tullaanko tässä yhteydessä käyttämään tätä parlamentaarista seurantaryhmää, joka juuri asetettiin, valmistelussa, jotta voidaan päästä huolelliseen valmisteluun ja saada eduskunnan laaja tuki asialle?

16.04 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä terroriteot olivat totta kai hyökkäys paitsi Ranskaa kohtaan myöskin koko Eurooppaa kohtaan, ja nämä tapahtumat järkyttivät koko Euroopan yhteisöä. Euroopan yhteisö on turvallisuusyhteisö. Siinä mielessä tämän keskinäisen avunantolausekkeen ensimmäistä kertaa käyttämisellä on iso poliittinen merkitys. Mitä tulee siihen, miten se vaikuttaa täällä Suomessa, Suomihan heti tuoreeltaan ilmoitti, että olemme kaikin mahdollisin keinoin, kaikin käytettävissä olevin keinoin, valmiita auttamaan Ranskaa.

Mitä tulee tähän kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön valmisteluun, niin siinä on työryhmätyöskentely menossa. Työryhmän piti saada raporttinsa valmiiksi toukokuun loppuun mennessä, siis ensi vuoden toukokuun loppuun mennessä. Nyt sitä on kiirehditty sillä tavalla, että saisimme sen valmiiksi jo tammikuussa ja siitä eteenpäin normaali lainsäädäntöprosessi voisi käynnistyä.

16.05 Puolustusministeri Jussi Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman pääministeriä täydentäen voisin lisätä, että tämän kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön valmistelua johtaa ulkoasiainministeriö. Se tekee erillislain. Mutta puolustushallinnon osalta myös tullaan sääntelyä täydentä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2015 vp

mään muun muassa toimivaltuuksien, voimankäytön ja henkilöstön aseman osalta useammassakin maanpuolustusta koskevassa laissa. Parhaillaan puolustusministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä, joka on tarkoitus antaa samaan aikaan tämän ulkoasiainministeriön valmisteleman erillislain kanssa. Puolustusministeriö on valmis antamaan lakiesityksensä maaliskuuhun mennessä.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.06 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uusien väkivallantekojen torjumiseksi tarvitaan eurooppalaista ja globaalia yhteistyötä monien eri asiakokonaisuuksien ympärillä usealla yhteistyön tasolla. Väkivalta ei väisty, jos sitä synnyttäviin ja ruokkiviin asioihin ei vaikuteta kansainvälisellä yhteistyöllä. On kyettävä vahvemmin vaikuttamaan niihin juurisyihin, joista väkivaltainen terrorismi itää ja jotka johtavat miljoonia ihmisiä hakemaan turvaa eri puolilla maailmaa.

Tilanteen hallinta luo turvallisuutta muuttuvassa ja hämmentävässä toimintaympäristössä ihmisten mielissä. Haluan tässä yhteydessä kiittää ministeri Orpoa erityisesti vakaasta, humanista ja osaavasta työstä nykyisessä haastavassa tilanteessa.

Arvoisa pääministeri, Yhdistyneillä kansakunnilla on ja tulee olla tärkeä rooli kriisien ratkaisuisa. Kysyn: onko hallituksella suunnitelmia tai suunnitteilla toimenpiteitä, joilla Suomi osaltaan voi vaikuttaa YK:n toimintaedellytysten ja toimintakyvyn vahvistamiseen olemassa olevien kriisien ratkaisemisessa ja tulevien ennakoimisessa?

16.07 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on hyvin aktiivinen YK:ssa ja myöskin pakolaisvirran juurisyiden torjunnassa. Olemme juuri tehneet Euroopan yhteisössä yhteisiä päätöksiä esimerkiksi Afrikan maiden trust-rahastoon osallistumisesta. Myöskin Suomi on tehnyt kansallisia päätöksiä siihen, että saisimme noilla leireillä olosuhteita parannettua inhimillisemmiksi ja tätä pakolaisvirtaa paremmin hallintaan.

Ideaalitilannehan olisi se, että me pystyisimme hoitamaan kriisien juurisyiden lähteillä nämä asiat ja sieltä sitten hallitusti YK:n pakolaiskiintiötä esimerkiksi Suomessa korottamalla voisimme hoitaa näitä pakolaisvirtoja. Nyt ne ovat salakuljettajien bisnestä, ja sillä tavalla meidän pitäisi sille saada piste aikaiseksi. YK on ehdottomasti avainasemassa tämän kriisin ratkaisussa ja juurisyiden hoitamisessa.

16.08 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on todellakin aktiivinen YK-toimija. Paitsi siellä YK:ssa myös olemme jatkuvasti yhteydessä pysyviin turvallisuusneuvoston jäseniin, joilla on paljon vaikutusvaltaa. Sen takia on UNCHR:n tukeminen nimenomaan, että saataisiin hot spoteja, trust fundeja eli näitä tavallaan järjestelykeskuksia modernissa mielessä ja sitten myös tätä rahoitusta kuntoon, koska se on se ainoa tapa.

Nythän EU:kin on tehnyt sinänsä hyviä päätöksiä näistä ikään kuin taakanjaoista. 160 000 ihmistä on päätetty taakkaa jakaa. Suomi ja Ruotsi ovat ottaneet muutaman kymmenen, ja mitään muuta ei ole saatu aikaan. Meillä on aika lailla kansainvälisesti hyviä päätöksiä olemassa, mutta niitä päätöksiä eivät syystä tai toisesta suuret valtiot etunenässä ole laittaneet toimeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2015 vp

16.09 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2012 turvallisuuspoliittisessa selonteossa käytiin läpi tämä avun vastaanottamisen ja antamisen kysymys perussopimusten valossa ja silloin käynnistettiin se lainsäädäntötyö, joka nyt ollaan saattamassa loppuun. Minusta on tärkeätä, että tämä lainsäädäntötyö loppuun asti hoidetaan sillä lailla, että siinä pidetään koko eduskuntaa, ehkä tämän parlamentaarisen seurantaryhmän kautta, tässä valmistelussa mukana.

Mutta tässä selonteossa oli toinenkin puoli, ja se oli se, että kiinnitettiin huomiota siihen, että näiden valmiuksien täytyy olla riittävästi resursoituja. Ja kun nyt ollaan tehty päätöksiä ja esityksiä, jotka merkitsevät merkittävää leikkausta sekä kriisinhallintavarautumiseen että kehitysyhteistyöhön — juuri sellaisiin välineisiin, jotka myöskin ovat tarpeen tällaisen terrorismiuhan torjumisessa — niin onko hallituksella valmiuksia arvioida näitä ratkaisuja uudelleen?

16.10 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tuomioja tuntee tämän taustan erittäin hyvin. Silloin, kun tätä lauseketta aikanaan tehtiin ja sitten myöhemmin, ajateltiin, että esimerkiksi Suomelle ja Ruotsille, kun ovat sotilasliittoihin kuulumattomia maita, tämmöisen avunantolausekkeen sisältö ei merkitse sitä, että joudutaan peruspuolustusratkaisua muuttamaan.

Ja toinen asia, mitä edustaja Tuomioja sanoi: On tärkeätä, että nimenomaan resursoidaan näitä ongelmakohtia. Meillähän kriisinhallintamäärärahat ovat jossain määrin samantaisia kuin työttömyysmäärärahat ja muut, että niitä on vaikea ennakoida. Niitä voidaan lisäbudjeteilla hoitaa. Ja sitten tietysti, ikävä kyllä, kun leikkaukset ovat koskeneet kaikkea, meillä täytyy olla myös sitten kykyä priorisoida niitä resursseja, mitä meillä on, esimerkiksi näihin edustaja Tuomiojan mainitsemiin kipukohtiin.

16.11 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä Pariisin traagiset tapahtumat ovat havahduttaneet meidät huomaamaan, että meillä on merkittäviä puutteita meidän toimintamahdollisuuksissamme tällaisissa kriisitilanteissa. Yksi on se, että meidän verkkotiedustelulainsäädäntömme ei ole siinä kunnossa, jossa sen pitäisi olla, jotta pystyisimme seuraamaan muun muassa terroristien viestiliikennettä ja sillä tavalla saamaan etukäteen tietoa, mitä siellä on tekeillä. Toinen on se, että me emme myöskään pysty tässä turvajärjestelmässä muun muassa sellaisiin sotilaallisiin toimiin, joissa suomalaiset sotilaat voisivat osallistua tiettyihin tehtäviin. Ruotsissa on tällainen lainsäädäntö, muissa Pohjoismaissa on lainsäädäntö molemmissa näissä asioissa ja meillä ei ole. Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta nämä vakavat puutteet pystytään korjaamaan Suomen lainsäädännössä?

16.12 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Salolainen kiinnitti tärkeään asiaan huomiota eli tiedustelulainsäädännön uudistamiseen. Hallitus on käynnistänyt lainsäädännön uudistushankkeen, ja sitä varten ollaan perustamassa eduskunnassa eduskuntaryhmien toimesta parlamentaarinen työryhmä. Tässä on erittäin tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä eduskunnan kanssa parlamentaarisesti, jotta me pystyisimme tämän kansallisesti erittäin tärkeän lakihankkeen viemään mahdollisimman nopeasti, pikaisellakin aikataululla, läpi. Se vaatii sen, että me pystymme yhdistämään kansallisen turvallisuuden edellyttämät toimet ja huolehtimaan kansalaisten perusoikeuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2015 vp

sista, yksilön suojasta ja viestisuojusta. Tämä on vaikeaa, mutta meidän pitäisi yhdessä siihen pystyä. Se on kansallisen turvallisuuden kannalta nyt aivan oleellinen elementti.

16.13 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhteistä maailmaa ei voida koskaan rakentaa ilman yhteistyötä, vuoropuhelua ja ymmärrystä. Monet kansakunnat tarvitsevat apua tässä työssä, jotta ihmisillä olisi toivoa ja tulevaisuuden uskoa näköalattomuuden sijasta. Siinä tietenkin YK-järjestöillä on aivan keskeinen rooli, ja tähän sopii erittäin huonosti tietenkin se, että hallitus on kehitysyhteistyörahoja muun muassa päättänyt leikata.

Ulkoasiainvaliokunnan matkalla saimme vierailla lukuisten YK-toimijoiden luona ja keskustella YK:n roolista nyt näissä kaikissa polttavissa kriiseissä. Siellä nousi esille myös kysymys siitä, miten kykenevä YK:n turvaneuvosto on tekemään tänä päivänä esimerkiksi Syyrian kriisiä koskevia päätöksiä, koska emme voi ajatella, että autamme ihmisiä vain lähialueilla. Meidän pitäisi kyetä myös ratkaisemaan näitä kriisejä siellä, missä ne esiintyvät. Haluaisinkin kysyä ulkoministeriltä: miten te näette turvaneuvoston roolin?

16.14 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin olennainen kysymys. Monilla mailla on suuri halu uudistaa YK-järjestelmää etenkin turvaneuvoston pysyvien jäsenten asiassa, mutta nämä eivät itse luonnollisestiakaan halua tätä valtaansa jakaa, ja tämä on ongelmallista.

Mutta kun otitte tämän Syyria-asian esille, niin tuskin kolme kuukautta sitten joku olisi ajatellut, että Venäjä ja USA ovat samassa neuvottelupöydässä, tuskin edes kuukautta sitten ajateltiin, että Saudi-Arabia, Iran, Turkki, kaikki voivat olla samassa neuvottelupöydässä. Näin kävi itse asiassa Wienissä. Ja tämä koko tragedia on ollut niin suuri, että vasta nyt näyttää kansainvälinen yhteisö heräävän. Eli jos se, mitä siellä Wienissä puhuttiin, eli perustuslakiuudistaminen ja tavallaan tällainen siirtymäkauden hallinto saataisiin aikaan ja kaikki se, mitä puhuttiin, oltaisiin jo aika pitkällä. Al-Assadin asemasta ei päästä yhteisymmärrykseen, (Puhemies koputtaa) mutta minä luulen, että sekin on vain yksi käytökortti, (Puhemies koputtaa) että kaikkien intressi siellä turvataan. Ollaan (Puhemies: Aika, ministeri Soini!) varmaan menty Syyriassa siihen, että hallinnon täytyy olla mukana, mutta...

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Soini, nyt on aika täynnä.

...ei olla menty siihen, että on sitouduttu...

16.16 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pariisin terrori-iskut olivat monin tavoin isku meidän kaikkien elämäntapaa ja vapaata yhteiskuntaa kohtaan. Siellä olisi voinut olla kuka tahansa meistä, kuka tahansa suomalaisista, kun puhutaan il-lanvietosta jalkapallon, musiikin tai ravintolaillan parissa. Siinä mielessä onkin tärkeää tässä vastareaktiossa korostaa sitä, että me puolustamme yhdessä kaikki täällä vapaata ja avointa yhteiskuntaa. Terroristit haluavat saada länsimaissa, vapaassa maailmassa ihmisryhmät toisiaan vastakkain. Se ruokkii sitä kasvupohjaa, mitä he itselleen hakevat, ja sitä ei saa antaa. Tässä haluan kiittää tasavallan presidenttiä ja koko hallitusta hyvistä lausunnoista asiassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2015 vp

Mutta, arvoisa puhemies, sen lisäksi, miten me toimimme täällä länsimaiden sisällä ja keskenämme demokratioissa tilanteen ratkaisemiseksi — siellä tarvitaan uusia keinoja varmasti ja niistä keskustellaan — se, mitä ulkoministeri äsken sanoi Syyrian tilanteesta, on avainasemassa. Myös presidentti Ahtisaari on sanonut, että Syyriassa olisi mahdollisuuksia edetä nyt rauhanneuvotteluissa, ja kysynkin uudestaan ministeri Soinilta: Miten näette balanssin siinä, miten Suomi voi auttaa Syyriassa rauhan saamista? Mikä on balanssi pommitusten jatkamisen, ehkä vahvistamisen, (Puhemies koputtaa) ja rauhanneuvottelujen välillä?

16.17 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on jo sinänsä iso saavutus, että sellaisten maiden välillä, jotka ovat erittäin huonoissa väleissä olleet keskenään — esimerkiksi Iran ja Saudi-Arabia — hyvin nopealla aikataululla on syntynyt tilanne, että ollaan samassa neuvottelupöydässä. Se on äärimmäisen hyvä ja tärkeä asia. Suomi voi omalta osaltaan YK:n ja EU:n avulla toimia. EU:ssa on monia toimijoita isoissa maissa, joilla on myöskin hyvät yhteydet tähän. Ja aivan kuten edustaja Niinistö sanoi, koko pakolaisongelman, sotaongelman ratkaisu liittyy keskeisesti Syyriaan ja Irakiin. Jos siellä saadaan rauha aikaan ja tehtyä siirtymäkausi ja hallinto, niin pitäisi että se suistaa siellä sodan uhkaa merkittäväällä tavalla pois — kaikkien muiden kanssa voidaan ehkä saada aselepo, Isisin kanssa sitä ei tehdä — niin tätä kautta sitten myös voidaan helpottaa tätä pakolaiskriisiä. Suomen hallitus tulee tässä olemaan kaikin voimin mukana, ja haluan myöskin kiittää (Puhemies koputtaa) eduskuntaa saamastamme tuesta tässä vaikeassa asiassa.

16.18 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmisto tuomitsee kaikki terroriteot, ja Ranskaa on autettava kaikin lain sallimin keinoin. Silloin Suomen sotilaallinen avunanto ei ole mahdollinen, eikä pidä ollakaan. Tässä avunantolausekkeessahan on kyse kahdenvälisestä neuvottelusta, ei mistään automaattista, niin kuin ministeri Soini aivan oikein totesi. Mutta kysymys: onko mahdollista, että Suomi on aktiivinen, että selvitetään, kuinka Isis- ja al-Qaida-järjestöt ovat saaneet alkunsa, kuka niitä on tukenut, aseistanut ja rahoittanut, ja voidaanko selvittää, kuka ostaa esimerkiksi Isiksen varastaman öljyn?

16.19 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nämä ovat pitemmän aikavälin kehityksen tuloksia, nämä radikaalijärjestöt. Siinä on tiettyä poliittista taustaa, tiettyä epäonnistumista hallitusten osalta. Varmaan yksi suuri virhe Irakissa aikanaan oli se, että kaikki sen ajan hallinnon ammatti-ihmiset pistettiin sivuun eli tavallaan kaikki Baath-puolueen jäsenet otettiin pois. Silloin sinne syntyi hallinnollinen ja poliittinen tyhjiö, kukaan ei oikein osannut hoitaa asioita. On tärkeää, että Syyrian kohdalla ei tehdä tätä. Al-Assad on sotarikollinen, hän ei voi jäädä, hänen ei pidä jäädä, mutta sen hallinnon kanssa on keskusteltava.

No, sitten on tietysti tämä Isisin rahoittaminen ja muu. On todella hyvä kysymys, kuka ostaa sitä veriöljyä ja ketkä tässä ovat mukana. Minulla ei siihen kysymykseen ole vastausta, mutta (Puhemies koputtaa) nyt näyttää siltä, että Venäjä, USA, Ranska iskevät monin tahoin myös Isisin rahoitukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2015 vp

16.20 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Mustajärvi viittasi myöskin tähän avunantoon vielä. Sotilaalliseen meillä ei siis lainsäädäntö ole kunnossa, mutta sen haluan kertoa, että siviilipuolella, poliisi-, Raja-, pelastuspuolella, meillä on mahdollisuus tarjota Ranskalle apua. Myöskin siviilikriisihallinta on työkalu, jota me voimme käyttää. Meillä itse asiassa on 115 miestä ja naista siviilikriisinhallintatehtävissä näillä alueilla, näissä lähtömaissa ja kauttakulkumaissa. Me valmistemme parhaillaan, sikäli jos Ranska avunpyyntönsä esittäisi, sitä listaa siitä, mitä mahdollisuuksia meillä täällä siviilipuolella olisi, miten me voisimme olla mukana tässä yhteistaistossa, eurooppalaistaistossa, osoittaa solidaarisuutta Ranskalle ja olla voimakkaasti mukana tässä yhteistaistossa terrorismia vastaan.

16.21 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin äärimmäisen järkyttävä tapahtumainkulku, ja täytyy yhtyä kiitoksiin hallitusta kohtaan. Pääministeri ja koko hallitus ovat hoitaneet Suomen osalta tätä erinomaisen hyvin.

Palaisin tähän turvatakuuasiaan. Meillähän oli Suomessakin paljon tutkijoita, jotka aikaisemmin sanoivat, että näillä ei ole mitään merkitystä ja nämä ovat vähän turhan puhumista. No, nyt on osoittautunut, että Ranska on aktivoinut ne, ja kaikki jäsenmaat näyttävät suhtautuvan myönteisesti ja kokevat yhteistä solidaarisuutta, ovat valmiita auttamaan. Tämähän on iso asia myös Suomen kannalta. Unioni näyttää nyt tiivistävän yhteistyötään tällä alueella, ja sillä on tietysti vaikutuksia myös Suomeen. Kysynkin ulkoministeri Soinilta: Miten te näette tällä alueella tapahtuvan tiivistyvän yhteistyön, turvatakuiden käyttöönoton, Suomen etujen ja Suomen aseman kannalta? Onko tämä hyvä kehitys teidän mielestänne?

16.22 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On nyt hyvin hyödyllistä, että me tavallaan tämän avustuspyynnön kautta pääsemme todella katsomaan ja hyödyllisesti tekemään koko Euroopan unionin laajuisen näkemyksen yhteensovittamisen siitä, mitä tämä aikanaan sovittu todella käytännössä merkitsee, koska tällaista pyyntöä ei ole koskaan aikaisemmin esitetty. Esimerkiksi tämä avunantovelvoite 42.7 on se, mitä ehkä vähiten odotettiin, mutta se sieltä tuli eikä esimerkiksi Nato-artikla tai sitten tämä 222. Minun mielestäni on hyvä, että nyt kun se konkreettinen pyyntö tulee, se hoidetaan yhtäältä ja sitten myös eri EU-maiden kesken selvitetään, mitä tällainen pyyntö käytännössä merkitsee. Ja siinä mielessä tämä on (Puhemies koputtaa) hyvin hyödyllinen, niin kuin (Puhemies: Aika, ministeri Soini!) tiedämme, myös Suomen kannalta.

Kysymyksen käsittely päättyi.